

Teperi, Ilmi, o.s. Viipuri, s.1923
Haastattelija Heikki Silvola

Evakkomatka kesti lähes viikon

Räisälän Tiurista, Tiurinsalosta olen lähtöisin ja suuresta perheestä. Meitä oli kymmenen lasta ja nuorin juuri sotien alla syntynyt. Normaaliala maalaiskodin elämää elettiin. Koulu oli viiden kilometrin päässä. Rippikoulunkin ehdin siellä käymään. Syksyllä 1939 meillekin tuli yhdeksän sotilasta majoitukseen. Neuvotteluja oli seurattu ja pahinta pelättiin. Sotilaat olivat talouskomppaniaita ja kotoisin Jalasjärveltä. Joulukuun viidentenä tuli määräys lähteä, sota oli siis alkanut. Sodan äänet kuuluivat ja lentokoneet lentelivät. Perheemme pääsi junaan Ojajärven asemalta ja lähes viikko meni ennen kuin oltiin Ilmajoella. Siellä sitten joku isäntä otti meidät. Tätä sijoittelua ei oltu varmastikaan etukäteen suunniteltu. Meillä oli kyllä hyvä vastaanotto. Sieltä seuraavana vuonna meidät siirrettiin Köyliöön, Kalmeeenojaan.

Kun kesällä 41 uusi sota alkoi, saatoimme olla apunakin täällä miesten lähtiessä rintamalle. Vaikka oli vähän ahdasta, niin hyvin täälläkin pärjättiin. Takaisin Karjalaan pääsimme lähtemään huhtikuussa 1942. Meidän talo oli siirretty pois, koti oli viety. Jäljellä oli vain sauna. Siirsimme sen takaisin ja rakensimme uudelleen, mutta saimme sen tuskin valmiiksi, kun jouduimme taas lähtemään.

Lähdimme maitse kulkemaan ja se pelasti meidät Elisenvaarasta. Välillä ajauduttiin eroon äidistä ja isästäkin. Eväät uhkasivat loppua ja vaatteet likaantuivat ja kengätkin rikkoontuivat. Mieleen jäi erään ison tuntuisen talon emännän kylmä suhtautuminen majoittumiseen. Samalla seudulla eräs pienen mökin emäntä antoi yösjän. Savonlinnan jälkeen Kallilahdessä pääsimme junaan. Avo-vaunuissa kuljimme. Vasikkakin syntyi matkalla, mutta onneksi olivat lämpimät ilmat. Näistä asioista ei paljon puhuttu, mutta omalle perheelle kylläkin. Sydänmaan asemalta taas kuljettiin jalan Peräseinäjoelle Viitalan kylään ja lopulta taas Ilmajoelle ja sieltä kaikille löytyi tilaa, ihmisille ja karjalle.

Evakot rakensivat talonsa talkootyöllä

Voitisiin tulimme joulujen aikaan 1945. Meidät sijoitettiin jo valmiina olevaan pieneen rakennukseen. Kuitenkin meillä asuivat jonkin aikaa Sunikat rakentaessaan omaansa. Ahdasta oli, mutta kuitenkin sovittiin. Alkuaikoina tehtiin työt usein talkoilla, koneitahan ei ollut. Talosta talossa kuljettiin. Kotona riitti työtä ja asuinkin siellä avioliittooni saakka 1949.

Mieheni kanssa ostimme sitten tämän paikan ja rakensimme kotimme. Mieheni oli seppä ja työskenteli tuolla kartanon vanhassa pajassa. Työtä riitti ja kaikki voitollaiset tarvitsivat hänen palveluitaan. Tähän koulun viereen asetuimme ja lapsemme ovat koulunsa käyneet tässä. Koulusta ei ole ollut mitään harmia, päinvastoin. Mieheni kuoli jo 1968. Lapset ovat työssä naapuripitäjissä.

Olin mukana Martta-toiminnassa ja siinä meitä karjalaisia oli suuri osa. Yhteinen yhdistys ei kunnolla toiminut kepolalaisten kanssa, matkahan oli pitkä. Kirkko ja keskusta olivat kaukana, joten siellä käytiin alkuaikoina harvoin. Seurakunta järjesti kuitenkin hartaustilaisuuksia tässä koululla kuukausittain. Vasta kun saatiin linja-autoyhteys, tilanne parani. Samoinhan uusi tieyhteys Harjavaltaan auttoi kovasti kulkemista. Varmasti noina vuosina on ollut monia vaikeita hetkiä, mutta erityistä katkeruutta en tunne. Köyliöläisten kanssa on tultu toimeen. Jos jotain toivoisin olleen toisin, niin tällaiselle isolle perheelle olisi pitänyt maata saada enemmän. Meidänkin perheestä kaksi ehti olemaan sotahommissa ja tällainen pieni maatilkkku saatiin. Karjala tulee usein mieleen. Kerran siellä olen käynyt ja se oli vähän pettymys. Rakennukset oli hävitetty ja kaikki jätetty omilleen. En enää halua mennä.